

Викладачі вузу консультували з питань з'ясування проблемних аспектів теми, розроблення гіпотези дослідження, постановки завдань і складання програм констатуючого та формуючого експериментів, давали рекомендації з узагальнення і синтезу експериментальних даних. Шкільні методи створювали умови для управління процесом вибраної галузі дійсності, прогнозування кінцевого результатів перетворення, надавали допомогу в методичному забезпеченні експериментальної роботи.

Наші спостереження, бесіди з молодими учителями дали можливість дійти висновку, що активна участь їх у науковій дослідній роботі позитивно впливає на підвищення якості підготовки педагогічних кадрів, формування їх творчої особистості.

УДК 796. 0: 378: 373

Гузарь В.М.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РОЗРОБКИ ОСНОВ МЕТОДИКИ СТВОРЕННЯ АВТОМАТИЗОВАНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ (АІСЗ ФК ТА С) НА БАЗІ ЕОМ

Упровадження у сферу керівництва фізичною культурою та спортом комп'ютерної техніки – один із головних напрямків удосконалення керівної діяльності посадових осіб різного рівня ЕОМ створюють можливість переведення керівництва фізичною культурою та спортом на основу людино-машинних діалогових моделей, які дозволяють оперативно переглянути велику кількість варіантів рішень, беручи до уваги всю необхідну інформацію, в пошуках оптимального рішення відповідного завдання.

У теперішній час ведеться пошук нових методів та засобів підвищення ефективності процесу інформаційного забезпечення фізичної культури та спорту.

Один із перспективних засобів підвищення ефективності цього процесу – створення автоматизованих інформаційних систем забезпечення фізичної культури та спорту на базі ЕОМ.

АІСЗ ФК та С являє собою людино-машинний комплекс, який працює в інформаційному режимі і призначений для керівництва діяльністю посадових осіб у процесі інформаційного забезпечення.

АІСЗ ФК та С здатна забезпечити:

- своєчасність одержання інформації;
- конкретність і необхідний об'єм одержання інформації;
- порівняно невеликі витрати на опрацювання інформації і прийняття остаточного рішення;
- своєчасне доведення інформації до виконавців;
- контроль за виконанням наказів та інших керівних документів;
- координація дій виконавців.

До АІСЗ ФК та С можна висунути наступні вимоги:

- **с т і й к і с т ь** (система повинна бути здатна виявляти і корегувати помилки введення інформації, які людини здаються істотними);
- **к о р и с н і с т ь** (система повинна вміти надати допомогу споживачу, який знаєє труднощів, аж до подання на дисплеї документації, яка описує особисту структуру та спосіб дії);
- **п р о с т о т а** (система повинна мінімізувати введення з клавіатури команд необхідних для досягнення поставленої цілі, тобто рішення стандартних або простих завдань повинно досягатись шляхом натискування декількох ключевих клавіш);
- **з р о з у м і л і с т ь** (система не повинна ускладнювати споживача необхідністю вибору із декількох сотен кнопок);
- **п о т у ж н і с т ь** (сучасні графічні можливості повинні бути доступні усім споживачам);
- **к о н т р о л ь о в а н н і с т ь**, тобто керування (працюючи з системою, споживач завжди повинен мати можливість визначити своє місце на шляху до досягнення цілі);
- **п о г о д ж е н і с т ь** (з точки зору споживача система повинна діяти зрозуміло і послідовно, тобто логічно; повідомлення про помилки повинні бути ретельно спроектовані з тим, щоб відповідати уявленням споживача про спосіб дії системи);
- **о ч е в и д н і с т ь** (результати дій споживача завжди повинні демонструватись);
- **г н у ч к і с т ь** (досвідчені споживачі повинні знати усі можливості системи; всі споживачі, навіть середнього рівня і новачки, повинні мати можливість відхилитись від стандартних способів рішення);

- вхідна мова системи повинна складатися з мови директив і мови програмування;
 - мова директив повинна утримувати потужні оператори, які дають можливість відмовитись від мови керівництва завданнями операційної системи ЕОМ. Оператори мови директив повинні бути більш лаконічні порівняно з операторами мови керівництва завданнями і, по можливості, мало відрізнятися від мови програмування;
 - мова програмування АІСЗ ФК та С повинна мати проблемну орієнтацію, бути максимально наближеною до професійної мови споживача і легко вивчена;
 - система повинна дозволяти при введенні програми корегування операторів, виведення деякого оператора, редагування, яке дозволяє змінити операторів, або частини операторів, без повторного роздрукування усієї програми;
 - допомога системи під час знаходження та виправлення помилок: оператори, які припускаються помилки, не повинні вводиться повністю знову, а повинна мінятися тільки та частина оператора, яка допускає помилку. В разі однакових помилок система повинна корегувати їх автоматично;
 - можливість переходу в режим навчання або тренування на випадок помилок або вказівок системи. В цьому режимі повинна бути забезпечена адаптація до споживача: досвідченому споживачу потрібна менш докладна інформація, ніж новачку;
 - можливість безперервного інформаційного забезпечення споживача за терміналом: прості функції і операції системи можуть використовуватися уже після інструктажу за кілька хвилин. Подальше інформаційне забезпечення повинно здійснюватися в процесі взаємодії з системою.
- У залежності від цілей АІСЗ ФК та С можливо "настроїти" на засвоєння будь-якого із компонентів творчого мислення чи їх сукупність:
- оригінальність висновків;
 - нестандартність відповідей;
 - швидкість і доцільність дій;
 - чутливість до проблеми;
 - здатність виявляти нові сторони об'єкта вивчення;
 - здатність до генерації нових ідей і гіпотез;
 - чутливість до недоліків в одержаних рішеннях;

- надлишковість (розробничі системи з різними поглядами на проектування повинні мати можливість використовувати систему, не міняючи своїх поглядів, і придати до одного результату різним шляхами);
 - чутливість (система повинна підкорятися своїм відповідним потребам, навіть на найзагальнішому рівні, потребам споживача);
 - "всезачення" (система повинна вміти вести споживача "за руку" в тих випадках, коли є підстави вважати, що він уже відома більша частина того, що він хоче зробити);
 - простота (система повинна явно знаходитися під керівництвом споживача).
- Розробляючи основи методики створення АІСЗ ФК та С, необхідно виходити з того, що ця система зобов'язана мати такі якості:
- прямий доступ споживача до обчислювальної системи за допомогою використання індивідуального терміналу;
 - гнучкий час реакції для простих запитів, по можливості незалежний від завантаження системи;
 - повинен бути забезпечений режим негайної інтерпретації (функція настільного обчислювача);
 - кожен запит на просту (обчислювальну) операцію відразу виконується;
 - під час програмування програми її оператори не повинні негайно виконуватися, як цього потребують попередні властивості.
- Програми повинні запам'ятовуватися для подальшого виклику. Суттєвим при цьому являється те, що не потрібно чекати дій оператора ЕОМ: запам'ятовуючи обладнання доступне для споживача і керовані ним;
- після ініціалізації завдання не повинно ізолюватися в системі: споживачу повинен бути забезпечений прямий доступ в будь-яку точку програми і в будь-який час. Дані повинні вводиться не тільки перед запуском програми, але й в процесі рішення, причому в залежності від проміжних результатів їх можливо змінити;
 - можливість припинити споживачем свою програму в будь-який необхідний момент. При цьому система повинна забезпечити продовження програми з точки припинення;

- логіку, економічність і гнучкість мислення;
- інтуїцію;
- здатність до узагальнювання, аналізу, синтезу;
- усвідомлення особистої розумової діяльності;
- ефективність використання минулого досвіду;
- критичність і самостійність мислення;
- тривалість та глибина знань;
- здатність до абстрагування і виявлення нових зв'язків та співвідношень між елементами.

Методи автоматизації процесу інформаційного забезпечення посадових осіб знаходяться на стадії становлення та розвитку, вони органічно поєднують досягнення психології, дидактики, ергономіки, кібернетики, теорії керування та інших наукових дисциплін.

Застосування електронно-обчислювальної техніки як засобу інформаційного забезпечення фізичної культури та спорту створює умови для розробки основ методики побудови АІСЗ ФК та її подальшого використання.

УДК. 371.04

Н.І. Чабан

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ МОРАЛЬНО-ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ! ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ В СУЧАСНІЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Удосконалення системи освіти мусить йти в ногу з розвитком нових форм господарювання, становленням підприємницької діяльності та інших форм самодіяльної зайнятості. Ми живемо в еру підприємницької діяльності, провідниками якої і навчальні заклади, державні установи, суспільство в цілому та корпорації.

У ході дослідження нами було здійснено аналіз практичного формування в учнів рис та якостей ділової людини під час навчання та виховання у У-ХІ класах загальноосвітньої школи. Відображаючи нові суспільні тенденції, школа вводить свої нові предмети, наприклад, "Основи економічних знань". Програмою даного курсу передбачено поступове засвоєння учнями економічних та правових знань у галузі підприємництва на заняттях, які проводяться по 2 год на тиждень у ХІ класах. Це кладачами Київського державного університету, Українського

державного педінституту та Чернігівського педінституту розроблені програми середньої загальноосвітньої школи з трудового навчання для VIII-XI класів "Основи підприємницької діяльності" та "Основи фермерської діяльності". Програма з основ підприємницької діяльності передбачає поступове засвоєння учнями правових, організаційних, економічних та соціально-психологічних знань, які складають основи підприємницької діяльності; формування таких якостей особистості як працелюбність, ініціативність, винахідливість, відповідальне ставлення до праці та власності; формування та розвиток економічного мислення та стійких професійних інтересів до майбутньої сфери трудової діяльності. На наш погляд, у цих програмах недостатньо уваги приділено розвитку комунікативних та організаційних якостей старшокласників.

Програма з основ фермерської діяльності не містить питань в соціально-психологічних основ фермерської діяльності для VIII-IX класів, у X-XI класах на вивчення та засвоєння цього розділу відведено 14 годин, з яких практичні заняття складають 6 годин.

Програма "Основи фермерської діяльності" має лише оглядовий характер, де значну частину практичних робіт рекомендовано проводити як ілюстрацію до теоретичних відомостей. Практична реалізація вищезазначеної програми вимагає значні труднощі у зв'язку із відсутністю в сільських школах спеціально підготовлених вчителів, які б могли реалізувати дані програми.

Деякі питання з підприємницької діяльності людини розкрито у програмі для старших класів загальноосвітніх навчально-виховних закладів України "Людина і світ професії", розроблені лабораторією трудового виховання і профорієнтації Інституту педагогіки АПН України. Програма дає уявлення про функціональний поділ праці в сучасних умовах, але питання формування морально-вольових якостей ділової людини не відображено у змістовній частині.

Російськими вченими розроблена програма спецкурсу "Професійна кар'єра" для учнів VIII-IX класів середньої загальноосвітньої школи, де розглядаються питання про сучасні форми та методи організації праці в умовах ринкових відносин, про підприємництво, про ринок праці. В результаті вивчення цього курсу старші підлітки набувають знань про професійну діяльність, стиль спілкування, можливі шляхи професійної кар'єри, на прак-